

ἔχει ὁμοίως· νὰ παίξῃ τὸν εὐθύαυλον, ἐννοεῖται. Ἀλλὰ δὲν εἶχον ἔλθει διὰ νὰ μείνῃ εἰς Βάρσας, καὶ ἄλλοι εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν παρὰ νὰ κυλιῶ ἀμαξίον γαιανθράκων δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς τὸ δεύτερον ἢ τὸ τρίτον ἐπίπεδον.

Ἀνάγκη λοιπὸν ἦτον νὰ μὴ εὐχαριστήσω τὴν περιέργειάν μου, καὶ ἐνόμιζον ὅτι θ' ἀνεχώρουν χωρὶς νὰ ἤξεύρω ἄλλα ἀφ' ὅσα εἶχον μάθει ἐκ τῶν διηγήσεων τοῦ Ἀλέξη, ἢ ἐκ τῶν σπανίων ἀπαντήσεων ἃς κατώρθουν νὰ προκαλέσω παρὰ τοῦ θεοῦ Γάσπαρ. Ἀλλ' ἀπρόοπτοι περιστάσεις μ' ἔφερον νὰ λάβω τὴν φροβερὰν, τὴν ἀποτρόπαιον πείραν τῶν κινδύνων εἰς οὓς εἰσὶν ἐκτεθειμένοι οἱ μεταλλευταί.

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

Ἡ κατάκτησις τῆς γηϊνῆς σφαίρας.

Χριστόφορος Κολόμβος.

Ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖ τὴν γῆν καθ' ἑαυτὴν ὡς τὴν ἑαυτοῦ ἰδίαν αὐτοῦ κτῆμα, ὡς σταθμὸν ἀνοικτὸν εἰς τὴν σωματικὴν αὐτοῦ καὶ τὴν διανοητικὴν δραστηριότητα. Γ. ΟΓΜΒΟΛΔΟΣ.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου αὐτοῦ ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἔγραψε πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Καστίλης· «Ἀπὸ τῆς νεανικῆς μου ἡλικίας θαλασσοπορῶ. Ἐξηκολούθησα διαπλέων τὰς θαλάσσας μέχρι τῆς σήμερον. Τὴν ὁδὸν ταύτην πρέπει ν' ἀκολουθῇ ὁ θέλων νὰ γνωρίσῃ τὰ μυστήρια τοῦ κόσμου τούτου».

Ὁ ἔνδοξος Γενοῦάτης εἶχε δίκαιον. Τὰ μυστήρια τοῦ κόσμου τούτου, αἱ μεγάλαι ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐν τῇ περὶ τὴν φύσιν μελέτῃ. Διὰ τοῦτο, μεταξύ τῶν μάλλον ἀξιωματημονεύτων ἀνδρῶν, τὴν πρώτην θέσιν δικαιούσιν νὰ λάβωσιν ἐκείνοι, οἵτινες ἀφιέρωσαν τὴν ζωὴν αὐτῶν εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς γηϊνῆς σφαίρας.

Ὡς παράδειγμα συγκινητικώτατον ἐλέγομεν τὸν θαυμάσιον ἄνδρα, ὅστις δι' ἐπιμόνου πάλης κατὰ τῆς εἰμαρμένης καὶ τῶν ἀνθρωπίνων προλήψεων ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν κόσμον τὸ ἥμισυ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου.

Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἐγεννήθη ἐν Γενοῦῃ περὶ τὸ 1436, ἦτο δὲ υἱὸς ζάντου καὶ εἶχε δύο ἀδελφοὺς, τὸν Βαρβολομαῖον καὶ τὸν Ἰακώβον.

Ἐκπαιδευθεὶς ἐν Γενοῦῃ, ἤρξατο τοῦ ναυτικοῦ αὐτοῦ σταδίου κατὰ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐπλευσε δὲ εἰς Τύνιδα καὶ τῷ 1477 εἰς Ἰσπανίαν. Ἐγκατασταθεὶς μετὰ ταῦτα ἐν Λισβώνῃ ἐνουμφεύθη τὴν Φελίπαν Μονίς Παλαστρέλλο θυγατέρα εἰδήμονος αὐτοῦ. Οὐδὲν μέρος τῆς γῆς ἠδύνατο νὰ προσελκύσῃ αὐτὸν ὅσον ἡ Πορτογαλλία, ἥτις πρὸ μιᾶς ἑκατονταετηρίδος ἐξέπληττε τὸν κόσμον διὰ τῶν γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων τῶν περιηγητῶν αὐτῆς. Ὁ Κολόμβος ἐμελέτα ἤδη σχέδια μεγάλα καὶ ἐξή-

ταζε τὰς ὁδοὺς, ἃς εἶχον ἀκολουθήσει οἱ πρὸ αὐτοῦ θαλασσοπορήσαντες, μετ' οὐ πολὺ δὲ συνέλαβε τὴν ιδέαν τῆς ἐπιχειρήσεως, δι' ἧς ἀπληγανάτισε τὸ ὄνομά του. Σκοπὸν δὲν εἶχεν, ὡς ἐσφαλμένως ἐβρέθη, ν' ἀνακαλύψῃ νέον κόσμον, ἀλλὰ νὰ εὔρῃ τὴν διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὀκεανοῦ εἰς τὰς Ἰνδίας ἄγουσαν ὁδὸν, νὰ ἀναζητήσῃ, ὡς ὁ ἴδιος ἔλεγε, «τὴν Ἀνατολὴν διὰ τῆς Δύσεως».

Τὸ σχέδιον τοῦτο δὲν ἦτο ὅλως νέον, ἀπασχόλει δὲ πνεύματά τινα. Ὁ σοφὸς Τοσκανέλλης καὶ πλείστοι ἄλλοι εἶχον αὐτὸ κατὰ νοῦν, ἀλλ' ὁ Κολόμβος ἀφιέρωθῃ καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν πραγματοποίησιν αὐτοῦ, ἥτις ἐγένεν ὁ ἀματάτρεπτος σκοπὸς τοῦ βίου του.

Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἦτο πτωχὸς, ἢ δ' ἐπιχειρήσεις αὐτοῦ μεγάλα. Καὶ πρῶτον μὲν ἐσπράφη πρὸς τὴν πατρίδα του, ἀλλ' εἰς μάτην ἐζήτησε παρὰ τῆς Γενοῦῆς τὰ ἀναγκαζοῦντα αὐτῷ μέσα. Ἐπὶ τέλος ἐπεμψε τὸ σχέδιόν του εἰς τὸν Ἰωάννην Β' βασιλέα τῆς Πορτογαλλίας, ὅστις ὑπέβαλεν αὐτὸ εἰς συμβούλιον συγκροτούμενον ἐκ δύο περιφήμων κοσμογράφων. Οὗτοι ἐθεώρησαν τὴν ιδέαν τοῦ Κολόμβου ὡς φαντασιώδη καὶ παράλογον. Ὁ βασιλεὺς, μὴ θέλων ν' ἀποδεχθῇ τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ὑπέκλυψεν ἐπὶ σπιγμῆν εἰς τὴν ἐπιρροὴν ἀνδρὸς νοήμονος καὶ φίλου τῆς προόδου, τοῦ Πέτρου δὲ Νορόουχα, ὅστις ἠνώσει ὅτι «ὅπως αὐξήσωσι τὸν πλοῦτον τῆς Πορτογαλλίας, ἦτο ἀνάγκη νὰ διαπλεύσωσι τὰς ἀπείρους θαλάσσας καὶ νὰ ἀνακαλύψωσι τὴν ἄγνωστον ὁδὸν, δι' ἧς ἤθελον δυνηθῇ νὰ κατακτήσωσι λαοὺς πολλοὺς καὶ διαφοροὺς».

Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης Β' ἄστατον ἔχων τὴν ψυχὴν καὶ ἀναποφάσιστον, ἔδωκε καὶ πάλιν ἀπόφασιν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Κολόμβου, οὐ μόνον δὲ ἀπέκρουσε τὰς προτάσεις αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀτιμῶς τὸν προσέδωκεν. Ὁ ἄπιστος μονάρχης ἐλθὼν εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Κολόμβου τῷ ἐζήτησε τοὺς χάρτας του καὶ τὰ σχέδιά του, καὶ τὸν διέταξε νὰ ἐκθέσῃ τὰς θεωρίας του ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου του, ἀφού δὲ ἐγένεν οὕτω κύριος τῶν μυστικῶν αὐτοῦ σχεδίων, ἐτόλμησε ν' ἀποστείλῃ πλοῖον εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ὅπως ἀκολουθήσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ Κολόμβου ὑποδειχθεῖσαν ὁδὸν καὶ ἀφαιρέσῃ οὕτω ἀπ' αὐτοῦ τοὺς καρποὺς τῆς μεγαλοφυΐας του.

Τὸ πλοῖον τοῦτο πλεῦσαν πρὸς δυσμὰς ἐπὶ τέσσαρας μόλις ἡμέρας, κατελήφθη ὑπὸ τρικυμίας, αἱ δὲ ναῦται φοβηθέντες ἐπέστρεψαν εἰς τὸν λιμένα.

Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἀπεφάσισε τότε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν χώραν ταύτην, ἐν ἣ πικρίας μόνον εἶχε γευθῆ, καὶ μετέβη καὶ δεύτερον εἰς Γένουαν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἄνευ ἐπιτυχίας. Ἀλλ' ἄμως οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πτοήσῃ αὐτὸν, μετὰ τὰς πολλὰς δὲ ἀποτυχίας του ἔκρουσε καὶ ἄλλας θύρας ἔχων τὴν μὲν χεῖρα ταπεινὴν, τὸ δὲ μέτωπον

σεις τῶν ἀνδρῶν, οὓς εἶχεν ἀφήσει ἐν Σάν Δομίγγω, καὶ ἀναγκασόμενος ν' ἀντιταχθῆ εἰς μυριάς δυσχερείας καὶ εἰς τὰς διηνεκεῖς ἐχθροπραξίας τῶν συμπολιτῶν του, ἔπεισεν εἰς Ἰσπανίαν πέντε πλοῖα μετ' ἐπιστολῶν, ἐν αἷς ἐξέλειτε πρὸς τὸν βασιλέα ὅσας εἶχεν ἀφορμὰς δυσχερείας.

Συμβαπεία ῥαδιουργιῶν τῆς Αὔλης ὁ Φερδινάνδος ἀπέστειλεν εἰς Σάν Δομίγγον οὐχὶ δικαστὴν καὶ κριτὴν, ὡς ἐξήτει ὁ Κολόμβος, ἀλλὰ δῆμιον, τὸν δὸν Φραγκίσκον δὲ Βοθαδίλλα, διορίσας αὐτὸν διοικητὴν τῶν νέων χωρῶν μετ' ἀπολύτου ἐξουσίας. Ὅτε ἔφθασεν εἰς Σάν Δομίγγον, ὁ Βοθαδίλλα ἐνεργῶν ὡς κυρίαρχος κατέκρησεν ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ τοῦ ναυάρχου, καὶ ἐκοινοποίησεν αὐτῷ ἀντίγραφον τῶν ἐγγράφων, δι' ὧν εἶχε διορισθῆ διοικητής, ἔπειτα δὲ χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τὸν ναύαρχον οὐδὲ νὰ ἐκφέρῃ κατηγορίαν τινὰ κατ' αὐτοῦ, τὸν καθεῖρεν ἐν τῷ φρουρίῳ μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν αὐτοῦ. Ὁ Βοθαδίλλα ἀνέστηκεν εἰς ἀξίωματικὸν ὀνομαζόμενον Ἀλόνζο δὲ Βιλλέγιο τὴν ἐντολὴν τοῦ νὰ συνοδεύσῃ αὐτὸν εἰς Ἰσπανίαν. Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ὑπήκουσεν ἀνευ αἰτιάσεώς τινος ἢ μεμφιμοιρίας. Αὐτὸς καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ του, σιληρόδεσμοι ὡς κακοῦργοι, ὠδηγήθησαν ἐπὶ πλοίου, καὶ ἐντὸς μικροῦ ἀπέπλευσαν. Ὁ Βιλλέγιο, οἰκτιρῶν τὴν τύχην τοῦ Κολόμβου, ἠθέλησε νὰ λύσῃ τὰ δεσμά του, ἀλλ' ὁ ναύαρχος ἀνέστη. «Θὰ τὰ διατηρήσω, εἶπεν ὡς μνημεῖον τῆς δοθείσης ἀμοιβῆς εἰς τὰς ὑπηρεσίας μου». «Τὰ δεσμά ταῦτα, λέγει ὁ Φερνάνδος Κολόμβος, ἐκρέμαντο ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ τοῦ πατρός μου, κατὰ δὲ τὸν θάνατόν του διέταξε νὰ κατατεθῶσι μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ τάφῳ».

Ὅτε ὁ μέγας περιηγητής ἐπανῆλθεν εἰς Ἰσπανίαν, ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα αἰσχυρόμενοι βεβαίως ἐπὶ τῇ διαγωγῇ τοῦ Βοθαδίλλα, διέταξαν ν' ἀπολυθῶσιν οἱ δεσμῶται.

Ὁ Κολόμβος ἠθάνετο μερίστην ἀθυμίαν. «Ὁ κόσμος μυριοτρόπως με καταπολέμησεν, ἔγραφεν ἐν τινὶ ἐπιστολῇ, ἀντέστην δ' εἰς πάντας μέχρι τῆς σήμερον, ἀλλὰ τῶρα οὔτε διὰ τῶν ὀπλων, οὔτε διὰ τῆς συνέσεως δύναμαι νὰ ὑπερασπίσω ἑμαυτόν. Μετὰ πόσης βαρβαρότητος με κατέστρεψαν!» Στηριζόμενος ὅμως εἰς τὸ θεησκευτικὸν πνεῦμα τὸ χαρακτηρίζον τοὺς χρόνους ἐκείνους, καὶ ἐμψυχούμενος ὑπὸ τῆς ἰδέας τοῦ ν' ἀπελευθερώσῃ βαρδύτερον τὸν Ἅγιον Τάφον, ὁ ἀμίμητος ναύτης ἠθέλησε νὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ τέταρτον πλοῦν, δι' οὗ ἠλπίζε νὰ πλουτίσῃ βεβαίως τὴν Ἰσπανίαν.

Ἀναχωρήσας ἐκ Κάνδικος τὴν 9 Μαρτίου 1502 μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Βαρθολομαίου, ἀνεκάλυψεν ἐν ἡλικίᾳ ἐξήκοντα καὶ ἐξ' ἐτῶν τὴν νῆσον Γουανάγαν, πρὸς πλευσεν τὴν Ὀνδούραν καὶ τοὺς Μοσάιτους, προσήγγισεν εἰς Πορτοβέλλον ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας, ἀπέβη εἰς Βεράγουαν, καὶ ἰδὼν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ πλοῦσι χρυ-

σωρυξία, ἐπειράθη νὰ ἰδρῶσῃ ἀπαικίαν παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦ Βελέν, ἀλλ' οἱ πλείστοι τῶν ἀνδρῶν, οὓς κατέμισεν ἐκεῖ ἐφρονεῦθησαν ὑπὸ τῶν ἀγρίων. Ὁ Κολόμβος θέλων νὰ συνδράμῃ τοὺς ὑπολειπομένους, κατελήρθη ὑπὸ τρικυμίας, τὰ δὲ σκοληκώβρωτά αὐτοῦ πλοῖα παρ' ὀλίγον κατεσυντρίβοντο.

Αἱ δεινὰ αὐταὶ δοκιμασίαι ἐκλόμισαν τὴν ὑγείαν του, ἣν εἶχον ἤδη ὑποσπάσει ἡ ἡλικία καὶ αἱ ταλαιπωρίαι. Οὐδὲν ἤττον κατώρθωσε νὰ σώσῃ τοὺς συντρόφους του, καὶ ἔπλευσε πρὸς τὴν Ἰσπανίαν ἵνα ἐπισκευάσῃ τὰ πλοῖά του, ἀλλ' ἔτι μεζίονα κακὰ ἐπέσκηψαν εἰς αὐτόν. Τρικυμίας φοβεραὶ, ὡς ἂν ἦτο τὸ τέλος τοῦ κόσμου, κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ λόγους, κατέλαβον αὐτόν, ἐναντία δὲ βεῦματὰ τὸν παρεστῶν εἰς τὸ πέλαγος. Τὸ πλοῖόν του ἐναυάγησε καὶ τὸ πλῆρωμα ἐστασίασεν. εἰς ἐπιμετρον δὲ τούτων ὁ ναύαρχος ἦτο ἀσθενής καὶ παράλυτος, ἤθελε δὲ βεβαίως φρονεθῆ ὑπὸ τῶν ναυτῶν, εἰ μὴ ὑπερῆσπιζεν αὐτὸν εὐτόλμως ὁ ἀδελφός του. Ἐπιστρέψας εἰς Σάν Δομίγγον, ἀπέπλευσεν εἰς Ἰσπανίαν τὴν 7 Νοεμβρίου 1505 ἐν ἡλικίᾳ ἐξήκοντα καὶ ἐννέκ' ἐτῶν!

Κατὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ὁ Κολόμβος ἔλαθε τὸν πρὸ μικροῦ συμβάντα θάνατον τῆς βασίλισσης Ἰσabelleας.

Εἰς τὴν ἐπίκλησιν αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς οὐδεμίαν ἔδωκεν ἀπάντησιν. Ὀδυνηρὰ νόσος ἐβασάνιζεν αὐτόν, τὴν δὲ 20 Μαΐου 1506 ἐξέπνευσεν ἀναφωρῶν ὡς ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. «Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου!»

Οὕτως ἀπέθανεν ὁ μάρτυς οὗτος τῆς διερευνησεως ἀγνώστων χωρῶν. Καὶ ἠθέλησαν μὲν σύγχρονοὶ τοῦ τινεὶ νὰ μειώσωσι τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἀλλ' αἱ ἐπευφημίαι τῶν ἐπιγόνων καταπνίγουσι τὰς κραυγὰς ταύτας τοῦ μίσους καὶ τοῦ φθόνου. Οἱ μεταγενέστεροι χαίρειζουσι τὸν κατακτητὴν τοῦτον, τὸν ἄραντα τὸν πέπλον ὀπισθεν τοῦ ὀπίου ἐκρύπτετο πρὸ μυριάδων ἐτῶν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμετέρας γῆς, ἀναφρονουσι δὲ διὰ τοῦ στόματος τοῦ Οὐμβόλδου. «Ὁ Κολόμβος εὐηργέτησε τὸ ἀνθρώπινον γένος παρέχων εἰς τὴν σκέψιν ἀπειράριθμα νέα ἀντικείμενα. Δι' αὐτοῦ ἡ ἀνθρωπίνη διάνοις ἐπροόδευσε. . . Εἰς τὴν ἀρχὴν νέας ἐποχῆς, εἰς τὸ μεταίχμιον, ὅπου συγγέονται οἱ νεώτεροι χρόνοι, ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ ἐξέχει ἐν τῷ αἰῶνι, πρὸ οὗ ἔλαβε τὴν ὄθησιν, καὶ ζωογονεῖ αὐτόν».

Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ ζωσα διατύπωσης τῆς δεκάτης πέμπτης ἐκατονταετηρίδος, ἐποχῆς μοναδικῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἐποχῆς θαυμασίας, καθ' ἣν πᾶσι αἱ προσπάθειαι τείνουσι πρὸς ὀρισμένον σκοπὸν, καθ' ἣν οἱ Σεβαστιανοὶ Καθότ, οἱ Βάσκο δὲ Γάμα καὶ ἄπειροι θαλασσοπόροι, ὡς ὑπὸ τῆς αὐτῆς κινούμενοι φιλοδοξίας, ἐξορμούσι πάντες εἰς κατὰ κτησιν τῆς γῆνης σφίρας.